

Edebî Eleştiri Dergisi

(Journal of Literary Criticism)

Cilt 1, Sayı 1, Aralık 2017

YÜKLENME TARİHİ: 19.12.2017 KABUL TARİHİ: 27.12.2017 YAYIN TARİHİ: 29.12.2017

Aslı ERTEN
Doktora Öğrencisi, Dicle
Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı
erten_asli@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7502-
6307

KİTAP TANITIMI

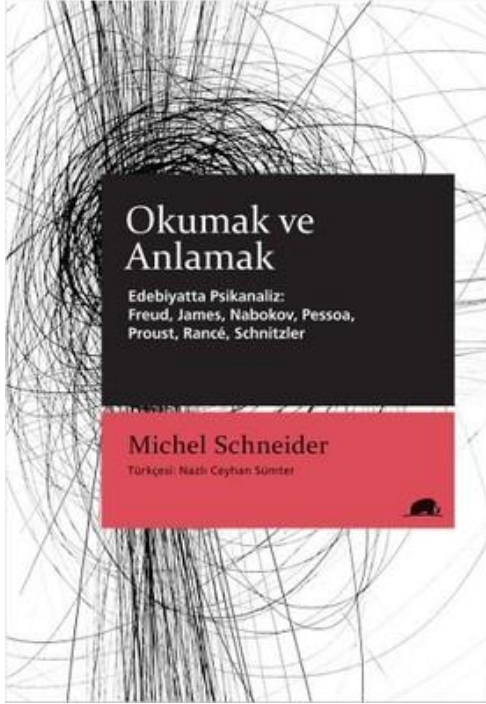
BOOK REVIEW

Tanıtılan Kitabın Adı: OKUMAK VE ANLAMAK

Yazarı: Michel Schneider

Türkçeye Çeviren: Nazlı Ceyhan Sümter

Yayınevi, Basım Yeri, Basım Tarihi ve Sayfa sayısı: Kolektif Kitap, İstanbul, 2016, 309.

1944 doğumlu Michel Schneider psikanalist ve müzikologtur. Fransa'nın önde gelen okullarından olan Ecole Nationale d'Administration (ENA) mezunudur. 2003 yılında büyük yazarların son anlarını kurguladığı "Hayali Ölümler" kitabı ile deneme dalında dünyanın en prestijli edebiyat ödülleri olan Médicis Ödülü'nün sahibi olmuştur.

Michel Schneider "Okumak ve Anlamak" isimli eserinde pek çok yazardan derlediği örneklerle edebi esere psikanalitik yöntemle yaklaşmaktadır. Bunu yaparken sadece eser ve kahramanlar üzerinden gitmeyerek, yazarların iç dünyalarını da bu sürece dahil etmiştir. Yazarların hayatlarından kesitlere de geniş sayılabilecek

ölçüde yer veren Schneider bunu yaparken okuyucuya mümkün olduğunca fazla ve çeşitli örnekler sunmaktadır. Eser on bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla şöyledir:

- 1-Bana Rüya Gördüğümü Söyleyin
- 2-Ne Düşünüyorsun?
- 3-Geçmişteki İmge

- 4-Kimse
- 5-Soysuz Ölüm
- 6-Kadere Soru
- 7-Karanlık Arzu
- 8-Bilmiyormuşum Gibi Yap
- 9-Gayretli Psikanalist
- 10-Onu Yazmak Neredeyse Mükemmeldi

Eserin “Bana Rüya Gördüğümü Söyleyin” başlıklı ilk bölümünde Vladimir Nobokov’un içinde bulunduğu devirde gelişen sosyal ve siyasi ortamın yazarın ruh halinde ve eserlerinde bıraktığı etki anlatılır. Totaliter rejimin Nobokov’un eserlerine yansıma şekli üzerinde durulur. Yazarın “Uğursuz Dönemeç” ve “İnfaza Çağrı” romanları bu noktadan hareketle, içerik, üslup ve dil açısından değerlendirilir. İkinci bölüm olan “Ne Düşünüyorsun?”, ünlü psikanalist Freud ve düşünceleri üzerinden ilerler. Bu bölümde “düşünce” bir kavram olarak ele alınır ve daha çok Freud’un “Rüyaların Yorumu” isimli çalışmasından bahsedilir. Rüya ve düşünce kavramlarının arasındaki ilişkilere değinilerek insan ruhunun derinlikleri bu kez düşünce kavramının ekseninde anlatılır.

Üçüncü bölüm olan “Geçmişteki İmge”, Henry James’in “Hugh Merrow” isimli hikâyesi üzerinedir. Hikâyede çocuk sahibi olamayan bir çiftin Hugh Merrow isimli ressamdan hayallerindeki çocuğu çizmesini istemeleri konu edilir. Schneider bu hikâyenin yazılış öyküsünden başlayarak hayal edilen çocuğun nitelikleri üzerinden değerlendirmelere gider. Bu bölümde James’in diğer hikâyelerinden de örnekler verilerek cinsellik, cinsiyet farklılığı, kadın, âşık olunan adam, çocuk gibi temalar üzerinden çözümlemelere gidilir. Dördüncü bölüm olan “Kimse” yazarların kendini gizleme isteğine yer verir kimi zaman sadece yazılarında kendisini gizleyen yazar kimi zaman da bu gizemi arttırmak için mahlas kullanmaya kadar gider. Yazarın kendisini gizleme isteğinin derinlemesine konu edildiği bu bölümde Portekizli şair Fernando Pessoa örnek olarak verilir. Beşinci bölüm olan “Soysuz Ölüm”, Rancé’in yazınsal kimliğinden çok özel hayatında geçirdiği dönüşüm sürecini ele almıştır. Tutkularla örülü dünyevi bir hayat ve beklenmedik bir ölüm karşısında dünyevi zevklerden soyutlanma çabası ile inzivaya çekilme, Rancé’in dönüşüm sürecini oluşturur. Ölüm, ölümden kaçış ve ölümü inkâr temaları bu bölümde başka çarpıcı örneklerle de desteklenir. Altıncı ve yedinci bölümler olan “Kadere Soru” ve “Karanlık Arzu” Arthur Schnitzler’i konu alır. Altıncı bölüm olan “Kadere Soru” Schnitzler’in yaşamı üzerinden kişinin olmak istemediği kişiye dönüşmesi teması üzerine kuruludur. Bölüm Freud’un düşünceleri ile desteklenir ve Schnitzler ile Freud’un ortak yönlerine değinilir. Yedinci bölüm olan “Karanlık Arzu” ise Schnitzler’in “La Ronde” (Çember) eserinin psikanalitik çözümlemesinden oluşmaktadır, sosyal ve cinsel konular çember sembolü üzerinden

değerlendirilmektedir. Sekizinci bölüm olan “Bilmiyormuşum Gibi Yap” kısmında ise Marcel Proust’un annesi ile ilginç iletişimi ve yazarın iç dünyasının eserlerine yansıma biçimi üzerinde durulur. Bu bölüm temel olarak inkâr ve bilmezden gelme temaları üzerine kuruludur.

“Gayretli Psikanalist” isimli dokuzuncu bölüm Schneider’in daha çok kendi sahası olan psikanalist çevreye olan eleştirilerini dile getirir. Psikanalist çevrenin edebi metinlere gösterdiği ilgiden ve bu ilginin gerekli olup olmadığından bahseder. Bölümde ayrıca psikanalistlerin gözünden edebi metin yazarlığının nasıl görüldüğüne de değinilir.

“Onu Yazmak Neredeyse Mükemmeldi” isimli onuncu ve son bölüm ise suç ve sanat ilişkisine değinir. Schneider cinayet işleyen müzisyen, ressam, sinemacı örnekleri verir. Yazarları ise cinayet işleme noktasında öteki sanatçılardan ayrı tutar ve yazarların mizaç olarak eyleme yatkın olmadıklarını belirtir.

Eserde yoğun olarak karşımıza çıkan psikoloji terimleri bu türden okumalara aşina olmayan okuyucuları zorlayabilecek ölçüdedir. Bölümler her ne kadar birbirinden bağımsız olarak okunabilecek nitelikte olsa da genel olarak aynı çerçeve içindedirler, ancak bu uyum onuncu bölümde biraz değişir. Bu son bölüm konu olarak diğerlerinden az da olsa uzak düşmüştür. Eser üslup olarak okuyucuyu yormayan bir havaya sahip olmakla beraber kitapta sık sık öznel yargılara rastlamak mümkündür.

Edebi eseri ve yazarı anlama noktasında psikanalist yaklaşımı kullanan Schneider, bunu başarı ile uygular, verilen örnekler çarpıcı ve konuyla uyum içindedir. Kitap, disiplinlerarası bir çalışma olmasıyla edebi çevrelere de psikanalitik çevreye de fayda sağlayabilecek nitelikte olmakla beraber bu iki alanın dışında kalan okuyucu içinde dikkat çekici bir özelliğe sahiptir.

Nazlı Ceyhan Sümer’in Türkçe çevirisi ile Kolektif Kitap yayınevinden çıkan bu çalışma edebiyata ve psikanalitiğe ilgisi olan okuyucularca keyifle okunabilecek bir eserdir. Eserin bakış açısı geliştirmek isteyen her okuyucu için faydalı bir çalışma olduğu muhakkaktır.